

باز ساخت، اعتباریابی و رواسازی "مجموعه آزمون انگیزش و نگرش"

فرهاد قربان دوردی نژاد¹، و محمدرضا امام جمعه²

چکیده: مطالعه حاضر با هدف باز ساخت، اعتباریابی و رواسازی «مجموعه آزمون انگیزش و نگرش» در یادگیری زبان انگلیسی انجام شده است. به منظور رسیدن به این هدف، پرسش‌نامه نگرش و انگیزش گاردنر در مورد یادگیری زبان انگلیسی به زبان فارسی ترجمه شد. با روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای، نمونه 254 نفری (140 مرد و 114 زن) از دانشجویان کارشناسی در رشته‌های مختلف دانشگاه‌های تهران انتخاب و پرسش‌نامه روی آنان اجرا گردید. روش‌های به کار رفته شامل تحلیل گویه‌ها (ضریب تمیز و روش لوپ)، روایی محتوا و روایی سازه (تحلیل عاملی) و اعتبار (محاسبه ضریب آلفای کرونباخ برای کل پرسش‌نامه و عامل‌ها) بود. در نتایج تحلیل عاملی 7 عامل شناسایی شد. اعتبار این پرسش‌نامه از طریق محاسبه آلفای کرونباخ 0/848 به دست آمد. با در نظر گرفتن نتایج این پژوهش می‌توان گفت که این پرسش‌نامه از اعتبار و روایی مناسبی برخوردار است و عوامل به دست آمده از تحلیل عاملی می‌تواند نگرش و انگیزش یادگیری زبان انگلیسی را در دانشجویان به گونه مناسب اندازه‌گیری کند.

کلمات کلیدی: باز ساخت، اعتباریابی، رواسازی، مجموعه آزمون نگرش و انگیزش

1 - مقدمه

انگیزه¹ و انگیزش² اغلب به صورت مترادف به کار می‌روند، با این حال، می‌توان انگیزه را دقیق‌تر از انگیزش دانست، به این صورت که انگیزش را عامل کلی مولد رفتار، اما انگیزه را عامل اختصاصی رفتاری خاص به حساب آورد [1]. با این توضیحات می‌توان انگیزه را نوعی انگیزش دانست که توجه فرد را در جهت یادگیری حفظ می‌کند و اگر به عنوان اولی‌تی در زندگی مطرح شود، یادگیری مؤثرتر و مناسب‌تر خواهد بود [2].

انگیزه، گرایش ویژه رفتار نسبتاً ثابت زمانی است که به موقعیت بستگی ندارد؛ مانند انگیزه پیشرفت و انگیزه پیوند جویی³.

انگیزش مجموع متغیرهای پیچیده ارگانیزی و محیطی است که کنش آن‌ها به فعالیت عمومی و جهت دار احساس و رفتار منجر می‌شود [3]. روان‌شناسان اجتماعی از جمله نخستین کسانی بودند که به پژوهش‌های نقش انگیزش در یادگیری زبان دوم روی آوردند؛ چون از تأثیر عوامل فرهنگی و اجتماعی در یادگیری زبان به خوبی آگاه بودند [4]. مطالعه انگیزش در حوزه فراگیری زبان دوم توسط گاردنر و لامبرت آغاز شد [5]. پس از انتشار خلاصه مطالعاتشان در سال 1972 در کتابی تحت عنوان «انگیزش و نگرش در یادگیری زبان دوم»⁴ [6] این حوزه از مطالعات زبان‌آموزی ابعاد جدیدی پیدا کرد و بسیار مورد توجه پژوهشگران و متخصصان قرار گرفت [7]. در سال‌های اخیر درباره انگیزش یادگیری زبان خارجی مطالعات گسترده‌ای انجام شده است که در آنها بر نقش انگیزش در یادگیری زبان خارجی و زبان دوم تأکید شده است [8-13]؛ تا آنجا که گاردنر معتقد است که عامل عاطفی انگیزش به اندازه استعداد یادگیری زبان در موفقیت یادگیری زبان مؤثر است

تاریخ دریافت مقاله 89/11/08، تاریخ تصویب نهایی 90/03/09

¹ استادیار، گروه آموزش زبان انگلیسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی، تهران (نویسنده مسئول)،
پست الکترونیکی: farhad@srutu.edu

² استادیار، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی، تهران

محسوب می‌شوند. در واقع جنبه تلفیقی مدل در سه مؤلفه متفاوت ظاهر می‌شوند: سمت‌گیری تلفیقی¹⁴، یکپارچگی¹⁵ و انگیزش تلفیقی. گاردنر بر تفاوت‌های میان این عوامل تأکید کرده است [8].

سمت‌گیری‌ها به مجموعه‌ای از دلایل فرد برای یادگیری زبان اشاره می‌کنند، در حالی که انگیزش به نیرویی انگیزاننده اطلاق می‌شود که مستلزم صرف تلاش¹⁶، بیان تمایل و احساس لذت¹⁷ است.

مجموعه سنجش انگیزش و نگرش در سال 1985 توسط گاردنر ارائه شد. این مجموعه شامل بخش‌های اضطراب کاربرد زبان دوم و فهرستی از تشویق‌های والدین برای یادگیری زبان است که در حال حاضر تنها سنجش استاندارد شده انگیزش در یادگیری زبان دوم در دنیا است [17].

گاردنر با مطالعات گسترده تجربی، مدل اجتماعی-روانی را به مدل اجتماعی-تربیتی¹⁸ توسعه داد. این مدل به 4 عنصر محیط اجتماعی، متغیرهای تفاوت فردی، شرایط و نتایج فراگیری زبان تأکید دارد [18]. در این مدل، فراگیری زبان دوم باید در محیط اجتماعی که یادگیری در آن اتفاق می‌افتد، مورد بررسی قرار گیرد. باورهای فرهنگی در این محیط می‌تواند باعث توسعه نگرش در یادگیری زبان شود و این نگرش نیز بر انگیزش تأثیر می‌گذارد.

این نظریه در مطالعات تجربی فراوانی مورد استفاده قرار گرفته است. در تمام این تحقیقات تأثیر انگیزش ابزاری و انگیزش تلفیقی بر یادگیری زبان دوم مورد تأکید قرار گرفته است. یادگیرندگانی که انگیزش تلفیقی بالایی دارند، سخت‌تر و سریع‌تر از کسانی که این انگیزش در آنها کمتر است، زبان دوم را فرا می‌گیرند [19-22]. از نظر ریچاردسون و سوین¹⁹، [23] مفهوم نگرش مانند هر مفهوم دیگری دارای تعاریف متعددی است. برخی آن را این‌گونه معرفی نموده‌اند: «نگرش عبارت از یک حالت عاطفی مثبت یا منفی نسبت به یک موضوع» در تعریف دیگر توجه به عناصر آن نیز مبذول شده است: «ترکیب شناخت‌ها، احساس‌ها، و آمادگی برای عمل نسبت به یک چیز معینی. نگرش شخص نسبت به یک موضوع اجتماعی است» در یک نتیجه‌گیری کلی می‌توان گفت نگرش یک مفهوم چند بعدی شامل عناصر شناختی، عاطفی و رفتاری

[14]. انگیزش هنوز هم از مسائل مهم پژوهشی در حوزه یادگیری زبان می‌باشد [15].

گاردنر انگیزش یادگیری زبان را ترکیبی از هدف، تمایل به رسیدن به آن هدف، نگرش مثبت به یادگیری زبان و تلاش برای رسیدن به هدف می‌داند. وی انگیزش یادگیری زبان را به دو نوع انگیزش تلفیقی⁵ و انگیزش ابزاری⁶ طبقه‌بندی می‌کند. در انگیزش تلفیقی، انگیزش یادگیری زبان دوم به علت احساسات مثبت نسبت به جامعه‌ای است که به آن زبان صحبت می‌کند [8]. این نوع انگیزش سه مؤلفه اصلی دارد که عبارتند از تلاش⁷، نیاز⁸ و نگرش⁹ به یادگیری زبان. علاقه به زبان‌های خارجی و نگرش به جامعه زبان دوم، نشانه علاقه به تعامل اجتماعی با سایر اعضای جامعه است [16]. در انگیزش ابزاری، انگیزش یادگیری زبان دوم مبتنی بر دلایل کارکردی از قبیل به دست آوردن شغل بهتر، حقوق بالاتر و قبول شدن در امتحانات [8].

این علاقه باعث شد تا برای نشان دادن جنبه‌های گوناگون یادگیری زبان دوم مدل‌های¹⁰ متنوعی ارائه شود. مدل اجتماعی روان‌شناختی انگیزش یادگیری زبان دوم نیز توسط گاردنر و لامبرت ارائه شد. تا تأثیر نگرش و جهت‌گیری در یادگیری زبان بر انگیزش مطرح شود.

در این مدل مؤلفه‌های زیادی وجود دارند که با استفاده از مقیاس‌های انگیزشی و نگرشی مورد سنجش قرار می‌گیرند. در مجموعه آزمونی که گاردنر آن را (مجموعه آزمون انگیزش/نگرش)¹¹ نامیده است، یکپارچگی¹² توسط سه مقیاس نگرش بر گروه زبانی هدف، علاقه به زبان‌های خارجی، و سمت‌گیری تلفیقی، مورد ارزیابی واقع می‌شود. انگیزش نیز توسط سه مقیاس مورد سنجش قرار می‌گیرد که عبارتند از: شدت انگیزش (مقدار تلاشی که صرف زبان آموزی می‌شود)، نگرش بر یادگیری زبان هدف و میل به یادگیری زبان هدف. نگرش بر موقعیت یادگیری¹³ که به واکنش زبان‌آموز در قبال هر چیزی که با محیط یادگیری ارتباط دارد؛ توسط دو مقیاس سنجیده می‌شوند: نگرش نسبت به معلم و نگرش نسبت به درس.

اما شیرازه اصلی این مدل، انگیزش تلفیقی (یکپارچگی) است که گاردنر تأکید زیادی بر آن داشته است. نقش نگرش بر زبان دوم، سخن‌گویان بومی آن و موقعیت یادگیری، همگی از مؤلفه‌های اصلی انگیزش تلفیقی

2- روش‌شناسی تحقیق

هدف هر برنامه در آموزش زبان خارجی دوگانه است: هدف زبانی و هدف غیرزبانی. هدف زبانی همان تلاش برای گسترش توانایی فراگیران در خواندن، نوشتن، صحبت کردن، و فهمیدن زبان خارجی است. در حالی که هدف غیر زبانی همان گسترش علاقه و تغییر در نگرش به یادگیری زبان است. آزمون‌های فراوانی برای سنجش تحقق هدف اول وجود دارند، اما برای سنجش تحقق هدف دوم کمتر ابزاری ارائه شده است [8]. این کار نیاز به وسیله دارد و هر کشوری با توجه به ویژگی‌های محیطی، زبانی، شرایط اجتماعی- فرهنگی و برنامه درسی خاص خود، لازم است تا مجموعه آزمون انگیزش و نگرش را بسازد. برای اینکه این مجموعه مطابق بر واقعیت‌های کشور ایران تعیین شود، تا گویه‌های مجموعه آزمون برای یادگیرندگان معنادار بوده، و مرتبط با نیازهای آنها باشد؛ نیاز به بازساخت، رواسازی و پایا سازی خواهد داشت. مجموعه آزمون انگیزش/ نگرش برای برطرف کردن این نیاز فراهم شده است که تهیه آن بیش از بیست سال طول کشیده است. اساساً فرم اولیه این مجموع برای سنجش نگرش و انگیزش دانشجویان انگلیسی زبان که فرانسه می‌آموختند؛ تهیه شده است. اعتباریابی شکل حاضر توسط گاردنر و سیمث در سال 1975 انجام شد [24]. به منظور سنجش نگرش و انگیزش دانش‌آموزان دبیرستانی که انگلیسی را به عنوان زبان خارجی آموزش می‌بینند، این مجموعه با ترجمه شدن در کشورهای برزیل، کاستاریکا، ژاپن، لهستان، رومانی، پرغال و اسپانیا مورد استفاده قرار گرفته است.²⁰

هدف: این پژوهش قصد دارد تا بوسیله بازساخت، اعتباریابی و رواسازی «مجموعه آزمون انگیزش/ نگرش» ابزاری معتبر و جهانی را بومی‌سازی کند تا پژوهش‌گران و متخصصان زبان انگلیسی برای سنجش نگرش و انگیزش یادگیرندگان ایرانی در یادگیری زبان خارجی از ابزاری معتبر استفاده کنند. به همین منظور این سؤالات مطرح شده است:

- 1- میزان اعتبار آزمون مجموعه سنجش انگیزش و نگرش یادگیری زبان انگلیسی گاردنر چگونه است؟

است که نحوه رفتار افراد را تعیین می‌کند. و هر نگرشی دارای موضوع خاصی است که این موضوع می‌تواند افراد، اشیا، رویدادها و حتی خود فرد باشد.

عنصر شناختی نگرش به اطلاعات و دانسته‌های فرد در مورد یک موضوع، رویداد یا عمل اطلاق می‌گردد. بعد عاطفی به احساس خوب یا بد، مثبت یا منفی، مفید یا غیر مفید بودن شخص اشاره دارد و بعد رفتاری نگرش، آمادگی شخص برای عمل را در نظر دارد. این سه عنصر، مؤلفه‌های تشکیل دهنده حالتی به عنوان نگرش هستند.

نکته قابل توجه دیگر در مورد نگرش، حالت پایداری آن است. چون نگرش محصول صدها عامل درونی و بیرونی است؛ بنابراین یک نوع حالت ثبات و دوام در آن دیده می‌شود. بسیاری از روان‌شناسان اجتماعی ضمن تعریف نگرش، به نکته فوق توجه کرده‌اند. این امر ما را به دو نکته اساسی رهنمون می‌سازد: نخست اینکه نگرش با حالت هیجانی متفاوت است. هیجان امری گذرا و ناپایدار است. نکته دوم در پایداری نگرش دشواری تغییر آن است. امر پایدار به آسانی قابل قبول نخواهد بود؛ اما این به معنای عدم قابلیت تغییر کامل، در آن نخواهد بود؛ بلکه نیاز به راه‌های مناسب و تلاش مداوم دارد و ضرورت تدریجی بودن فرایند تغییر را در مورد نگرش روشن می‌سازد.

مقوله انگیزه و نگرش یادگیری زبان از جمله مواردی است که در بحث آموزش زبان مورد توجه قرار می‌گیرد. نگرش به زبان هم به واسطه اهمیت ارتباطی آن و هم به واسطه اهمیت تحصیلی آن تأثیر قابل توجهی در یادگیری زبان دارد. از سوی دیگر، نگرش والدین درباره یادگیری زبانی فرزندان نیز از جمله مطالبی است که می‌تواند بر انگیزه یادگیرندگان تأثیر بسزایی داشته باشد. این در حالی است که اضطراب یادگیری زبان به عنوان یک عامل بازدارنده در انگیزه زبان نقش دارد. انگیزه یادگیری زبان به ویژه به صورت گرایشی نیز به عنوان عامل مهم در یادگیری زبان از اهمیت زیادی برخوردار است. علی‌رغم تمامی این تأکیدات در کشور ما ابزاری به منظور سنجش انگیزش و نگرش یادگیری زبان موجود نیست. بدین منظور از بین ابزارهای سنجش انگیزش و نگرش یادگیری زبان انگلیسی، آزمون مجموعه سنجش انگیزش و نگرش یادگیری گاردنر انتخاب شد.

جدول 1 نتایج تحلیل گویه‌های پرسش‌نامه مجموعه آزمون

نگرش و انگیزش یادگیری زبان انگلیسی

میزان اعتبار بقیه گویه‌ها (در صورت حذف گویه)	ضریب همبستگی هر گویه با جمع گویه‌های دیگر (ضریب تمیز)	شماره گویه
0/685	*0/493	1
0/689	0/343	2
0/696	0/38	3
0/698	0/260	4
0/706	-0/358	5
0/704	-0/314	6
0/692	0/202	7
0/687	*0/478	8
0/690	0/302	9
0/704	-0/349	10
0/699	-0/110	11
0/700	-0/137	12
0/691	0/362	13
0/686	*0/474	14
0/689	*0/413	15
0/692	0/268	16
0/683	**0/623	17
0/683	**0/553	18
0/691	0/269	19
0/691	0/285	20
0/687	0/407	21
0/818	-0/090	22
0/707	-0/381	23
0/703	-0/327	24
0/700	-0/111	25
0/693	0/171	26
0/689	0/399	27
0/687	*0/460	28
0/699	-0/114	29
0/704	-0/339	30
0/707	*-0/543	31
0/692	0/254	32
0/691	0/341	33
0/687	*0/508	34
0/691	0/281	35
0/693	0/260	36
0/690	0/308	37
0/705	-0/428	38
0/686	*0/488	39
0/692	0/219	40
0/690	0/307	41
0/692	0/053	42
0/702	-0/408	43
0/700	-0/148	44
0/688	0/388	45
0/689	*0/431	46
0/701	-0/261	47
0/679	**0/697	48
0/685	*0/514	49
0/703	-0/409	50
0/699	-0/143	51
0/687	*0/440	52
0/697	0/021	53
0/688	*0/416	54
0/684	*0/512	55
0/688	0/405	56

2- میزان روایی آزمون مجموعه سنجش انگیزش و نگرش یادگیری زبان انگلیسی گاردنر در چه حد است؟

روش: به منظور ارزیابی این مقیاس از سه روش تحلیل گویه‌ها، اعتباریابی و رواسازی استفاده شد.

جامعه، نمونه و روش نمونه‌گیری: جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانشجویان کارشناسی در رشته‌های مختلف دانشگاه‌های تهران است. با روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای، یک نمونه 254 نفری (140 مرد و 114 زن) از دانشجویان کارشناسی در رشته‌های مختلف دانشگاه‌های تهران انتخاب و پرسش‌نامه روی آنان اجرا گردید. به دلیل پیش‌بینی احتمال ریزش، نمونه‌ای بیشتر از نمونه مورد نظر انتخاب شدند که حدود 300 نفر بود.

ابزار پژوهش: در این پژوهش از پرسش‌نامه سنجش نگرش و انگیزش یادگیری زبان انگلیسی گاردنر استفاده شده است. پرسش‌نامه دارای 104 گویه است که در قالب درجه‌بندی لیکرت و به صورت چهار درجه‌ای به گویه‌ها پاسخ داده می‌شود. چهار درجه طیف کاملاً موافق تا کاملاً مخالف را شامل می‌گردد. طیف 5 درجه‌ای لیکرت منجر به کاهش واریانس می‌گردد، زیرا این احتمال وجود دارد که گزینه وسط بیشتر پاسخ‌گویان را به خود جلب نماید. طیف 6 درجه‌ای نیز منجر به کاهش دقت پاسخ‌گو می‌شود. به همین دلیل از طیف 4 درجه‌ای استفاده گردید.

3 - نتایج و بحث

برای تحلیل گویه‌ها از دو روش ضریب تمیز و روش لوپ استفاده شد. ضریب تمیز نشان می‌دهد که آیا گویه توانسته است بین افراد گوناگون تمیز قائل شود و برای بررسی آن لازم است میزان همبستگی هر گویه با نمره کل آزمون به دست آید. در بررسی گویه‌ها با روش لوپ، ضریب اعتبار کلیه گویه‌ها محاسبه می‌شود [25].

نتایج جدول 1 نشان می‌دهد که گویه‌های ۶۸،۵۳،۹۳،۹۵،۹۰،۷۱،۴۵،۳۶،۷،۸۲،۶۷،۵۸،۴۲،۲۳،۲،۲۲،۴، 3، به دلیل افزایش ضرایب اعتبار بقیه گویه‌ها حذف شدند، که با حذف آن‌ها میزان آلفا افزایش یافت. بقیه گویه‌ها مناسب بودند که در محاسبات استفاده شدند. نتایج فعالیت‌های تحلیل گویه‌ها در جدول 1 آمده است.

مؤلفه‌های اصلی و چرخش وریمکس انجام گردید. تحلیل عاملی نوع R می‌باشد؛ چون هدف مطالعه حاضر، تلخیص متغیرها و دستیابی به ابعادی که به صورت پنهانی در مجموعه وسیعی از متغیرها وجود دارد. روش تحلیل عاملی، روش تحلیل مؤلفه‌های اصلی انتخاب شد، زیرا در این پژوهش درصدد پیش بینی و تعیین کمترین تعداد عامل‌ها هستیم که قادر باشد بیشترین واریانس موجود در مقادیر اصلی را تبیین کند. چرخش صورت پذیرفته در این پژوهش به صورت متعامد واریماکس است؛ چون هدف از ایجاد پژوهش به دست آوردن نتایج عامل‌ها و استفاده از آنها برای تحلیل‌های بعدی در پژوهش‌های دیگر است و مسأله هم خطی نیز از بین می‌رود. همین‌طور محققین شواهدی دال بر اینکه عوامل از هم مستقل نمی‌باشند، را در اختیار نداشتند؛ بنابراین از چرخش متعامد استفاده گردید. از جهتی ثابت شده است که روش واریماکس به عنوان یک رهیافت تحلیلی در انجام چرخش عاملی متعامد موفق‌تر از سایر روش‌ها بوده و نتایج پایدارتر و استوارتری را از دیگر روش‌های چرخش عاملی متعامد ارائه می‌دهد [26].

ابتدا برای بررسی این که آیا حجم نمونه انتخاب شده برای تحلیل عاملی کافی است یا نه؟ آزمون کفایت نمونه برداری کیزر - می - یو - ال کین (KMO) انجام شد. همچنین برای این که مشخص شود که همبستگی بین مواد آزمون در جامعه برابر صفر نیست، از آزمون کرویت بارتلت استفاده شد. نتایج در جدول 2 گزارش شده است [27].

جدول 2 نتایج اندازه‌های مربوط به KMO و آزمون کرویت بارتلت

اندازه KMO	آزمون کرویت بارتلت	مجدور کای	درجه آزادی	سطح معنی داری
0/723	8319/886		3655	P<0/0001

اندازه KMO باید بیشتر از 0/6 باشد. در پژوهش حاضر اندازه آن برابر با 0/723 است که میزان قابل قبولی است، همچنین آزمون کرویت بارتلت در سطح $P < 0/0001$ معنی دار است.

شکل 1 آزمون اسکری

0/686	*0/466	57
0/692	0/255	58
0/690	**0/557	59
0/687	*0/469	60
0/706	-0/420	61
0/686	*0/457	62
0/688	*0/417	63
0/686	*0/443	64
0/691	0/319	65
0/689	0/333	66
0/693	0/189	67
0/697	0/016	68
0/704	-0/305	69
0/690	*0/445	70
0/688	*0/420	71
0/688	0/384	72
0/703	-0/377	73
0/704	-0/323	74
0/706	-0/349	75
0/684	*0/483	76
0/688	**0/570	77
0/691	0/262	78
0/690	0/399	79
0/690	0/354	80
0/688	*0/450	81
0/703	-0/214	82
0/685	**0/542	83
.688	*.7417	84
.687	.7398	85
.689	.7324	86
.704	-.7383	87
.701	-.7212	88
.704	-.7251	89
.688	.7394	90
.689	.7321	91
.689	.7318	92
.691	.7245	93
.695	.7092	94
.707	-.7455	95
.686	**7528	96
.688	**7583	97
.683	**7526	98
.688	*7458	99
.687	*7509	100
.688	.7379	101
.708	-.7449	102
.684	*7513	103
.688	.7375	104

* $P < 0/05$

** $P < 0/01$

به منظور رواسازی این پرسش‌نامه و پاسخ به این سؤال که پرسش‌نامه واقعاً آن چه را که برای آن طرح شده است می‌سنجد یا نه، از روایی سازه استفاده شد.

برای مشخص کردن این مطلب که مجموعه مواد تشکیل دهنده پرسش‌نامه از چند عامل مهم و معنی‌دار اشباع شده است، تحلیل عامل اکتشافی از طریق تحلیل

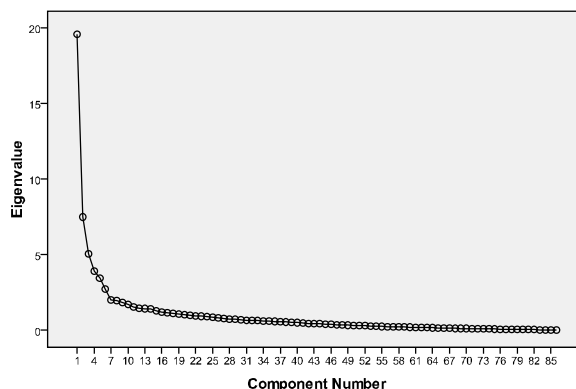
جدول 4 بارهای عاملی پرسش نامه مجموعه آزمون نگرش و انگیزش

عامل اول	گویه
.824	27
.7450	26
.7722	9
.7722	28
.697	33
.633	57
.627	44
.621	81
.613	11
.601	63
.587	65
-.7553	35
.536	69
.531	52
.530	34
-.482	41
.479	78
.409	55
.389	16
.382	76

عامل دوم	گویه
.783	56
.733	74
.699	7
.685	23
-.625	67
.594	19
.593	42
.589	60
.576	24
.568	50
.554	31
-.512	83
-.494	49
.486	6
.463	8
-.420	14

عامل سوم	گویه
.796	85
.749	15
.727	68
.726	39
.724	32
.719	47

Scree Plot

اطلاعات مربوط به تحلیل عاملی در جدول‌های 3 و 4 و شکل 1 آمده است.

جدول 3 مجموع واریانس تبیین شده

چرخش	مجموع مجدورات انتقال قبل از چرخش		مجموع مجدورات انتقال بعد از چرخش		چرخش	جمع کل
	درصد تراکمی	درصد واریانس	درصد تراکمی	درصد واریانس		
1	22/756	22/756	19/570	22/756	جمع کل	10/240
2	31/466	8/710	7/490	8/710	درصد تراکمی	8/072
3	37/332	5/866	5/045	5/866	درصد واریانس	5/195
4	41/885	4/553	3/916	4/553	درصد تراکمی	4/927
5	45/886	4/001	3/441	4/001	درصد واریانس	3/928
6	49/072	3/185	2/739	3/185	درصد تراکمی	3/860
7	51/403	2/331	2/005	2/331	درصد واریانس	3/689
8	53/684	2/282	1/629	2/282	درصد تراکمی	2/131
9	55/825	2/141	1/842	2/141	درصد واریانس	2/101
10	57/823	1/997	1/718	1/997	درصد تراکمی	1/968
11	59/611	1/789	1/538	1/789	درصد واریانس	1/874
12	61/316	1/705	1/466	1/705	درصد تراکمی	1/854
13	62/984	1/668	1/435	1/668	درصد واریانس	1/800
14	64/623	1/639	1/409	1/639	درصد تراکمی	1/725
15	66/123	1/500	1/290	1/500	درصد واریانس	1/699
16	67/528	1/406	1/209	1/406	درصد تراکمی	1/686
17	68/889	1/361	1/179	1/361	درصد واریانس	1/574
18	70/203	1/314	1/130	1/314	درصد تراکمی	1/528
19	71/441	1/238	1/065	1/238	درصد واریانس	1/423
20	72/627	1/186	1/020	1/186	درصد تراکمی	1/183

پژوهش حاضر 20 عامل را شناسایی کرد که 73 درصد از واریانس کل پرسش‌نامه را تبیین می‌کند. با توجه به آزمون اسکری و میزان واریانس کل تبیین شده، 7 عامل قابل تشخیص هستند که 51 درصد از واریانس را تبیین می‌کنند.

عامل چهارم: نگرش به استاد زبان انگلیسی که شامل سؤالات 57، 4، معکوس 48، معکوس 82، 21، معکوس 66، 38، معکوس 12، 25، 61 می‌باشد.

عامل پنجم: بی‌انگیزگی در یادگیری زبان که شامل سؤالات 2، 3، 18، 59، 72 را شامل می‌شود.

عامل ششم: نگرش به سخن‌گویان بومی زبان انگلیسی که شامل سؤالات 46، 43، 45، 64، 10 می‌باشد.

عامل هفتم: انگیزش گرایش نسبت به یادگیری زبان است که شامل سؤالات 70، 53، 71، 62، 17، 58 می‌باشد.

در سؤالاتی که مستقیم نمره‌گذاری می‌شوند، برای کاملاً موافقم نمره 4، برای موافقم نمره 3، برای مخالفم نمره 2 و برای کاملاً مخالفم نمره 1 در نظر گرفته می‌شود.

پایایی این پرسش‌نامه از طریق محاسبه آلفای کرونباخ ابتدا برای هر عامل و سپس کل پرسش‌نامه محاسبه شد.

جدول 5 محاسبه ضریب آلفای کرونباخ در آزمون

مجموعه انگیزش و نگرش یادگیری زبان

تعداد سؤالات	ضریب آلفا
86	0.848

ارزیابی آزمون گاردنر نشان داد که این مجموعه وابسته به فرهنگ است؛ در نتیجه امکان به کارگیری آن در ایران با توجه به مطالعات گاردنر محدود است. بدین ترتیب لازم است تا این ابزار در ایران مورد مطالعه قرار گیرد. به همین دلیل پژوهش حاضر به بررسی و مطالعه اطلاعات روان‌سنجی آزمون مجموعه سنجش انگیزش و نگرش یادگیری زبان انگلیسی پرداخت. از آزمون گاردنر 86 سؤال انتخاب شد که این سؤالات 7 عامل را به شرح زیر مورد بررسی قرار داد.

عامل اول به نام نگرش درباره اهمیت زبان است که تعریف آن به قرار زیر می‌باشد:

تعریف نگرش درباره اهمیت یادگیری زبان در دو سطح مورد توجه قرار می‌گیرد. سطح نخست به نگرش شناختی است که این خود به سه مقوله اهمیت ارتباطی زبان، اهمیت تحصیلی زبان و اهمیت تسهیل‌سازی مهاجرت زبان تقسیم می‌شود.

51	.7674
40	.7469

گویه	عامل چهارم
57	.7751
4	.7685
48	-.7685
82	-.7677
21	.7666
66	-.7636
38	.7633
12	-.7603
25	.7442
61	.7400

گویه	عامل پنجم
2	.7726
3	.7679
18	.7657
59	.7621
72	.7542

گویه	عامل ششم
46	.7826
43	.7774
45	.7706
64	.7610
10	.7530

گویه	عامل هفتم
70	.7728
53	.7603
71	.7578
62	.7441
17	.7432
58	.7378

عامل اول: نگرش درباره اهمیت یادگیری زبان شامل سؤالات 27، 26، 9، 28، 33، 57، 44، 81، 11، 63، 65، معکوس 35، 69، 52، 34، معکوس 41، 78، 55، 16، 76 می‌باشد.

عامل دوم: اضطراب یادگیری زبان که شامل 56، 74، 7، 23، معکوس 67، 19، 42، 60، 24، 50، 31، معکوس 83، معکوس 49، 6، 8، و معکوس 14 است.

عامل سوم: نگرش والدین برای یادگیری زبان فرزندان که شامل سؤالات 85، 15، 68، 39، 32، 47، 51، 40 می‌باشد.

رغبت و علاقه‌مندی در فرزندان برای یادگیری زبان ایجاد می‌کنند؛ به تأمین هزینه و اقدامات عملی دیگر در یادگیری زبان توجه دارند. نگرش والدین در دو سطح شناختی و رفتاری تشکیل می‌شود. در سطح شناختی نگرش آنها بیشتر جنبه تحصیلی دارد؛ به عبارت دیگر والدین در جستجوی روش‌های موفق تحصیلی برای فرزندان خود می‌باشند و در می‌یابند که یادگیری زبان در گسترش فعالیت تحصیلی از نقش به‌سزایی برخوردار است و از سوی دیگر سطح رفتاری به‌طور عمده شامل تشویق، ترغیب و کمک به منظور یادگیری زبان انگلیسی توسط فرزندان می‌باشد.

عامل چهارم نگرش نسبت به استاد زبان است. تعریف این عامل به این شرح است که به دو مقوله نگرش مثبت (تأییدی) و نگرش منفی (اجتنابی) تقسیم می‌شود. از سوی دیگر در هر دو مقوله نگرش دارای 3 سطح شناختی، عاطفی و رفتاری است که می‌توان آن را در جدول شماره 7 نمایش داد:

جدول 7 نگرش نسبت به استاد زبان

منفی	مثبت	سطوح مقوله
2	1	شناختی
4	3	عاطفی
6	5	رفتاری

با توجه به اطلاعات مندرج در جدول فوق می‌توان دریافت که افرادی که در خانه‌های 1، 3، 5 قرار می‌گیرند، دارای نگرش مثبت نسبت به استاد زبان می‌باشند. در واقع در چنین وضعیتی ممکن است نگرش درباره زبان به استاد تعمیم پیدا کرده باشد.

افرادی که در خانه‌های 2، 4، 6 قرار دارند، به‌طور کلی نگرش منفی درباره زبان و استاد زبان دارند که در اینجا نیز نگرش درباره یادگیری زبان به استاد آن درس تعمیم یافته است. افرادی که در خانه‌های 1 و 2 قرار می‌گیرند، نگرش استدلالی دارند و افرادی که در خانه‌های 3 و 4 قرار می‌گیرند، دارای نگرش گرایشی یا اجتنابی هستند و افرادی

سطح دوم نگرش عاطفی است و صرفاً علاقه‌مندی درباره یادگیری زبان را مورد توجه قرار می‌دهد. این سطح عاطفی در سه سطح قوی، متوسط و ضعیف طبقه‌بندی می‌شود؛ بنابراین مفهوم عامل اول را می‌توان به صورت جدول زیر ارائه نمود.

جدول 6 نگرش درباره سطح عاطفی و سطح شناختی

سطح عاطفی	قوی	متوسط	ضعیف
اهمیت ارتباطی	1	2	2
اهمیت تحصیلی	4	5	6
اهمیت تسهیل ساز مهاجرت	7	8	9

بنابراین اگر فردی در خانه‌های 1 و 2 قرار گیرد، مهم‌ترین نگرش وی درباره اهمیت زبان رغبت به ارتباط توسط زبان است. اگر فردی در خانه 4 و 5 قرار گیرد، مهم‌ترین نگرش وی درباره اهمیت زبان تحصیلی است و اگر در خانه‌های 7 و 8 قرار گیرد، مهم‌ترین نگرش وی درباره اهمیت زبان برای مهاجرت است.

عامل دوم به نام اضطراب یادگیری زبان است که تعریف آن به قرار زیر است:

زبان به دو مقوله اجتماعی و تحصیلی تقسیم می‌گردد. نکته حائز توجه در این است که هر دو مقوله، جزء اضطراب موقعیت می‌باشند. اضطراب موقعیت، ناشی از بروز یک عامل اضطراب‌زا در یک موقعیت خاص است و در صورتی که فرد از موقعیت خارج شود، اضطراب کاهش می‌یابد. اضطراب اجتماعی درباره یادگیری زبان به دو مقوله اجتماعی و تحصیلی تقسیم می‌گردد. نکته حائز توجه در این است که هر دو مقوله‌های ذکر شده، جزء اضطراب موقعیت می‌باشند. اضطراب موقعیت، ناشی از بروز یک عامل اضطراب‌زا در یک موقعیت خاص است و در صورتی که فرد از موقعیت خارج شود، اضطراب کاهش می‌یابد.

عامل سوم، نگرش والدین نسبت به یادگیری زبان فرزندان است که می‌توان آن را به صورت زیر تعریف کرد:

نگرش والدین درباره ضرورت یادگیری زبان فرزندان از اهمیت زیادی برخوردار است؛ زیرا والدین علاوه بر آن که

ارتقاء موقعیت‌های مثبت جدید می‌باشد، بلکه شامل تثبیت موقعیت‌های مثبت موجود نیز است. از سوی دیگر، انگیزه اجتنابی نه تنها موقعیت‌های منفی جدید را بازداشت می‌کند، بلکه از محرک‌های منفی موجود اجتناب می‌نماید.

4 - نتیجه گیری

در نتیجه تحلیل عامل سؤالات پرسش‌نامه 7 عامل شناسایی شد. این عوامل نگرش درباره اهمیت زبان، اضطراب یادگیری زبان، نگرش والدین نسبت به یادگیری زبان فرزندان، نگرش به استاد زبان، بی انگیزه‌گی در یادگیری زبان، نگرش نسبت به سخن‌گویان بومی و انگیزه‌گرایی نسبت به یادگیری زبان را اندازه‌گیری می‌کنند. نتایج تحلیل نشان داده که در صورتی که فردی در عامل اول، چهارم و ششم دارای نگرش قوی یا متوسط باشد می‌توان انتظار داشت که وی درباره یادگیری زبان، انگیزه پیشرفت از خود نشان دهد. این در حالی است که اگر فردی در عوامل یاد شده فوق دارای نگرش ضعیفی باشد می‌توان انتظار داشت که انگیزه پیشرفت زبان وی نیز دچار نقصان باشد. از سوی دیگر در صورتی که در عامل پنجم دارای نمره بالا و در عامل هفتم دارای نمره پایین باشد، در این صورت انگیزه‌گرایی وی نسبت به یادگیری زبان ضعیف است و این در حالی است که اگر وضعیت نمره پاسخ‌گویی در عامل پنجم پایین، در عامل هفتم بالا باشد، انگیزه‌گرایی وی در یادگیری زبان بالاست. اگر چه به هر حال اضطراب یادگیری زبان به عنوان یک اضطراب موقعیتی به صورت یک عامل بازدارنده انگیزه یادگیری زبان عمل می‌کند و این در حالی است که نگرش والدین نسبت به یادگیری زبان همواره به عنوان یک تسهیل‌کننده انگیزه پیشرفت زبان انگلیسی مؤثر است.

پی‌نوشت

- 1 Motive
- 2 Motivation
- 3 Affiliation motive
- 4 Attitude and Motivation in Second Language Learning
- 5 Integrative motivation
- 6 Instrumental motivation
- 7 Attempt

هم که در خانه‌های 5 قرار می‌گیرند نگرش عملیاتی دارند؛ به عبارت دیگر رفتار مشخصی در جهت تأیید یا اجتناب از کلاس زبان از خود بروز می‌دهند.

تعریف عامل پنجم با عنوان بی‌انگیزگی در یادگیری زبان به شرح زیر است:

انگیزه، گرایش زبانی است که مورد بازداری قرار گرفته است؛ به عبارت دیگر، این عامل حاکی از آن است که فرد با علاقه‌مندی، یادگیری زبان را آغاز کرده؛ اما در ادامه یادگیری به دلایل گوناگون نسبت به آن تمایل منفی پیدا کرده است و رغبت وی مورد بازداری قرار گرفته است.

عامل ششم نگرش به سخن‌گویان بومی زبان است. این نگرش در 2 سطح قرار دارد. سطح اول آن شناختی است؛ زیرا بر این باور است که انگلیسی‌زبانان موفقیت‌های زیادی را در جهان کسب کرده و ارزش‌های زیادی را تولید نموده‌اند و سطح دوم آن عاطفی است، به گونه‌ای که فرد به انگلیسی‌زبانان علاقه‌مند است.

عامل هفتم انگیزش گرایشی نسبت به یادگیری زبان است که به صورت زیر تعریف شده است:

البوت انگیزه‌گرایی را به عنوان نیرو دهنده رفتار، هدایت رفتار و محرک مثبت تعریف می‌کند [28]، در صورتی که انگیزه اجتنابی را به عنوان نیرو دهنده رفتار، رفتار دوری‌گزين و محرک منفی می‌توان تعریف کرد. سه جنبه از این تعریف قابل استناد است:

1- وجود یک تفاوت انگیزشی خود شامل نیروبخشی و جهت‌دهی رفتار است. نیروبخشی به آغاز مقدماتی یا شروع کنش مربوط می‌شود، به طوری که موجود زنده را در یک مسیر کلی قرار می‌دهد. این استفاده از نیرودهی، موجود زنده را در یک وضعیت منفعل قرار نمی‌دهد، بلکه به عنوان موجود پیوسته فعال در نظر می‌گیرد.

2- اساساً تفاوت انگیزه اجتنابی و گرایشی دارای مفهوم حرکت فیزیکی یا روان‌شناختی می‌باشد. محرک‌های مثبت ارزیابی شده به طور ذاتی با جهت‌گزینی گرایشی پیوند می‌خورد.

3- حرکت جذب شونده معرف جذب مورد مثبت شده‌ای است که می‌تواند حاضر یا غایب باشد. برعکس، حرکت دفع شونده معرف حذف مورد منفی شده‌ای است که می‌تواند حاضر یا غایب باشد؛ بنابراین، انگیزه‌گرایی نه فقط شامل

- [13] Dörnyei Z. and Schmidt R., *Motivation and Second Language Acquisition*, University of Hawaii Press, HI, 2001.
- [14] Gardner R.C., *Social psychology and second language learning*, Edward Arnold, 1985.
- [15] Spolsky B., *Anniversary article: language motivation revisited*, Applied Linguistics Vol.21, No.2, 2000, pp.57-69.
- [16] Gardner R.C., and MacIntyre P.D., *A student's contributions to second language learning*, Part II: affective variables, Language Teaching, Vol.26, 1993, pp.1-11.
- [17] Dörnyei Z., *Motivational Strategies in the Language Classroom*, Cambridge, Cambridge University Press, 2001.
- [18] Gardner R.C., *Learning another language: a true social psychological experiment*, Journal of Language and Social Psychology, Vol.2, 1983, pp.219-239.
- [19] Gardner R.C., Lalonde R.N., and Pierson R., *The socio-educational model of second language acquisition: an investigation using LISREL causal modeling*, Journal of Language and Social Psychology, Vol.2, 1983, pp.1-15.
- [20] Gardner R.C., Lalonde R.N., and Moorcroft R., *The role of attitudes and motivation in second language learning: correlational and experimental considerations*, Language Learning, Vol.35, 1985, pp.207-227.
- [21] Gardner R.C., Lalonde R.N., Moorcroft R., and Evers F.T., *Second language attrition: The role of motivation and us*, Journal of Language and Social Psychology, Vol.6, 1987, pp.29-47.
- [22] Cloment R., Dornyei Z., Noels K.A., *Motivation, self-confidence, and group cohesion in the foreign language*, Language Learning, Vol.3, 1994, pp.417-448.
- [23] Richardson F.C., and Suinn R.M., *The mathematics anxiety rating scale: Psychometric data*, Journal of Counseling Psychology, Vol.19, No.6, 1972, pp.551-554.
- [24] Gardner R.C. and Smythe P.C., *Motivation and second language acquisition*, Canadian Modern Language Review, Vol.31, No.3, 1975, pp.218-230.
- [25] سرمد زهره، بازرگان عباس و حجازی الهه ، روشهای تحقیق در علوم رفتاری، تهران، نشر آگاه، 1377.
- [26] کلانتری خلیل، پردازش و تحلیل داده ها در تحقیقات اجتماعی و اقتصادی، تهران، نشر شریف، 1382.
- [27] هومن حیدر علی، تحلیل داده های چند متغیری، تهران، نشر پارسا، 1386.
- 8 Desire
- 9 Attitude
- 10 Krashen's (1981) Monitor Model & Schumann's (1986) Assuturation Model
- 11 AMBT (Attitude/Motivation Test Battery)
- 12 Integrativeness
- 13 Attitudes toward the learning situation
- 14 Integrativeness
- 15 Integrative motivation
- 16 Effort
- 17 Enjoyment
- 18 The Socio-educationa model
- 19 Suinn
- 20 CALL-Talk, 2005 available at: <http://publish.uwo.ca>

مراجع

- [1] سیف علی اکبر، روانشناسی پرورشی، تهران، نشر آگاه، 1383.
- [2] ولادکوفسکی جیینز، شوق یادگیری، ترجمه: پناهی محمد ، گنا باد، نشر آتیه، 1376.
- [3] خدا پناهی محمد کریم مانگیزش و هیجان، تهران، نشر آگاه ، 1376 ، صفحه 16.
- [4] Dörnyei Z., *Attitudes, Orientations, and Motivations in Language Learning: Advances in Theory, Research, and Applications* , Blackwell Publishing, Oxford, 2003.
- [5] Dörnyei Z., *Motivational Strategies in the Language Classroom*, Cambridge, Cambridge University Press, 2001.
- [6] Gardner R.C. and Lambert W.E., *Attitudes and Motivation in Second-Language Learning*, Rowley, MA: Newbury House, 1972.
- [7] Dörnyei Z., *Conceptualizing motivation in foreign-language learning*, Language Learning, Vol.40, No.1, 1990, pp.45-78.
- [8] Gardner R.C., *Social psychology and second language learning* , Edward Arnold, 1985.
- [9] Cloment R., Dornyei Z., Noels K.A., *Motivation, self-confidence, and group cohesion in the foreign language*, Language Learning, Vol.3, 1994, pp.417-448.
- [10] Young D.J., *Affect in foreign language and second language learning*, Boston, MA: McGraw-Hill. 1999.
- [11] Dörnyei Z., *Motivational Strategies in the Language Classroom*, Cambridge, Cambridge University Press, 2001.
- [12] Dörnyei Z., *The psychology of the language learner*, New Jersey, Lawrence Erlbaum Associates, 2005

---

[28] Eliot A. J., *The hierarchical model of approach-avoidance motivation*, Motivation and Emotion, Vol.30, 2006, pp.111-116.

Reconstruction, Validity and Reliability of Attitude/Motivation Test Battery

Abstract: The aim of the present study was to evaluate the reconstruction, validity and reliability of the “Attitude/Motivation Test Battery” in language learning. To achieve this purpose, AMTS was translated into Farsi and evaluated by back translation. The sample of 254 (140 male and 114 female) graduate university students from different majors of Tehran universities were chosen by the random cluster sampling. They answered the AMTS questionnaire. The analysis methods included the item analysis (discrimination coefficient and Loop method), content and construction validity (path analysis) and reliability (calculation of Alpha Cronbach coefficient for all questionnaires and factors). As a result, 7 factors were recognized including attitude towards language learning importance, language learning anxiety, parents’ encouragement of language learning, negative attitude to language teachers, demotivation of language learning, positive attitude towards native speakers and integrative motivation to language learning were evaluated. The reliability of the questionnaire measured by Alpha Cronbach was 0.848. Regarding the results of this study, AMTB has appropriate validity and reliability. This instrument can measure the motivation and attitude of Iranian language learners.

Key words: reconstruction, validity, reliability, Attitude/Motivation Test Battery